

ตัวแบบสมการโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการ ความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี

The Structural Equation Model of Factors Influencing the Success of Knowledge Management in Graduate School: A Mixed Method Study

ปกรณ์ ลิ้มโยธิน^{1*}

Pakorn Limyothin

Abstract

The objective of this mixed methods research was to develop a structural equation model of factors affecting graduate students' successes of knowledge management. The results showed that the model, in agreement with the empirical data, was able to explain seventy-nine percent of total variances of the successes. Comparative results in all aspects from qualitative and quantitative methods, in order to develop the quality of the students and effectively enhancing the knowledge management, suggested building following systems and mechanisms: 1) a Curriculum Development System, 2) an Instruction System, 3) a Research for Knowledge Construction and Application System, 4) an Administration System, 5) a Construction and Development of Knowledge-based Society System, 6) an Academic Service System, 7) a Quality Assurance System, and 8) an Art and Culture Operation System.

Keywords: *success of knowledge management, graduate school, mixed method study*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอโมเดลสมการโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี ผลการวิจัยพบว่า โมเดลสมการ

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

* ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: pakornlim@gmail.com)

รับบทความวันที่ 10 ตุลาคม 2557 รับลงตีพิมพ์วันที่ 24 เมษายน 2558

โครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถอธิบายผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา ได้ร้อยละ 79 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสอดคล้องกับเชิงปริมาณในทุกมิติ และมีข้อเสนอแนะให้สร้างระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่การบริหารจัดการ การสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การประกันคุณภาพ และการขับเคลื่อนงานศิลปวัฒนธรรม เพื่อยกระดับการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ผลสำเร็จในการจัดการความรู้, บัณฑิตศึกษา, การวิจัยแบบผสมผสานวิธี

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อการจัดการความรู้ เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวขับเคลื่อนความรู้ไปสู่การพัฒนา ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นหลัก (Mehregan, Jamporazmey, & Hosseinzadeh, 2012) การสร้างคนให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เป็นโจทย์ข้อใหญ่ที่สำคัญต่อบุคลากรทางการศึกษาอย่างยิ่ง แต่จะทำไมให้ความรู้เหล่านั้นมีประโยชน์สูงสุด และยั่งยืนสอดคล้องกับวิถีชีวิต จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องแสวงหาวิธีการจัดการความรู้เหล่านั้นให้คงอยู่ทั้งในตัวบุคคล องค์กร และสังคม (Kebede, 2010; Tabrizi, Ebrahimi, & Delpisheh, 2011)

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการศึกษาต่อขอยอดจากระดับปริญญาตรี เพื่อให้เกิดความรู้ ปัญญา วิสัยทัศน์ และคุณค่า ซึ่งมีความแตกต่างกับการเรียนในระดับปริญญาตรี ทั้งเนื้อหา ระยะเวลา การวิจัย และการนำเสนอผลงานต่าง ๆ การบริหารจัดการความรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้เดิม เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยทั้งด้านผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา (Crainer, 1998) นั่นคือ องค์กรต้องมีความสามารถในการสร้างความได้เปรียบในการ

แข่งขัน และการจัดการความรู้ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการสร้างความคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร ให้กลายเป็นความสามารถในแข่งขันที่ยั่งยืนต่อไป (วิจารณ์ พานิช, 2549; เจษฎา นกน้อย และคณะ, 2552)

สุธรรม อริกุล (2540) พบว่าการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษามีจุดอ่อนหลายประการ เริ่มจากการเรียนการสอนที่ยังไม่สร้างความรู้ขึ้นใหม่ ในสังคมไทยสิ่งที่เรียนรู้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ในสังคมไทยผู้สอนเป็นผู้แสวงหาความรู้และเตรียมความรู้ให้กับผู้เรียน การเรียนการสอนที่เน้นการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ และยังพบว่าอาจารย์ที่มีคุณภาพมีจำนวนน้อย ดำรงมีคุณภาพต่ำ และคลังแห่งความรู้ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจและประการสำคัญที่สุดของคุณภาพการศึกษา ก็คือ การขาดการพัฒนาทางปัญญาและความเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำในการบริหารให้แก่ผู้เรียน ซึ่งล้วนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศที่จะนำไปสู่ความเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2539; จรัส สุวรรณเวลา, 2540)

Eftekharzade and Mohammadi (2011) ได้แบ่งชนิดของกรอบความคิดการจัดการความรู้ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก คือ กลุ่มรูปแบบ

(Prescriptive) คือ เป็นการอธิบายถึงพัฒนาการของความรู้ในองค์กร หรือเรียกว่า “วงจรความรู้” (Knowledge Cycle) ซึ่งเป็นกรอบความรู้ที่พบมากที่สุด ในแต่ละแนวคิดจะมีองค์ประกอบ ลำดับ และขั้นตอนของวงจรแตกต่างกัน กลุ่มที่สองเป็นแบบพรรณนา (Descriptive) ที่อธิบายถึงขั้นตอนการจัดการความรู้และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กร ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร การเชื่อมโยงการจัดการความรู้กับความมุ่งหมายขององค์กร และกลุ่มที่สามเป็นแบบผสมผสาน (Mixed) คือ ผสมผสานระหว่าง Prescriptive และ Descriptive ที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ขององค์กร องค์ประกอบของกระบวนการความรู้ ปัจจัยที่ทำให้้องค์กรสามารถจัดการความรู้ได้ รวมถึงขั้นตอนในการจัดการความรู้

Marquardt (2002) ได้ระบุถึงองค์การที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ คือ การเรียนรู้ (Learning) องค์กร (Organization) บุคคล (People) ความรู้ (Knowledge) และเทคโนโลยี (Technology) ส่วน Chong and Choi (2005) Chang, Hung, Yen, and Tseng (2009) ระบุว่าความสำเร็จของการจัดการความรู้เกิดจากการผสมผสานการทำงานระหว่างองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย คน การจัดการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยที่เอื้อให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ (Leadership and Strategy) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) การวัดผล (Measurement) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resource Management) ในขณะที่ วิจารณ์ พานิช (2547) Chen and Huang

(2012) ได้กำหนดปัจจัยหลักที่ช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของการจัดการความรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรมองค์กร กระบวนการจัดการความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ 8 ประการ คือ ภาวะผู้นำ (Leadership) การจัดโครงสร้าง (Organization) วัฒนธรรม (Culture) เทคโนโลยี (Technology) การให้รางวัลและการชมเชย (Award) การวัดและประเมินผล (Evaluation) ความรู้และทักษะ (Knowledge and Skill) และการจัดการ (Management) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร คณาจารย์และนักวิชาการในการวางแผนการบริหารจัดการและขยายขอบเขตความรู้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับของผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุของผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา โดยเลือกใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาช่วยอธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Creswell, 2003) เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความครบถ้วนสมบูรณ์และมีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประธาน และคณะกรรมการประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ ซึ่งมี 16 มหาวิทยาลัย

255 หลักสูตร โดยกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาหลักสูตรละ 3 คน และได้รับความอนุเคราะห์แบบสอบถามคืนกลับมาทางไปรษณีย์ จำนวน 410 ชุด โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ตอน ได้แก่ สภาพทั่วไปด้านพฤติกรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้านกระบวนการจัดการความรู้และด้านผลสำเร็จในการจัดการความรู้ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการหลายคนมาปรับให้เข้ากับบริบทของผลสำเร็จการจัดการความรู้บัณฑิตศึกษา หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและการวัดผล 2 คน ด้านการศึกษา 2 คน และด้านการจัดการความรู้ 1 คน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษาที่ใช้เพื่อให้แบบวัดมีความสมบูรณ์และสามารถวัดในสิ่งที่วัดได้ การวิเคราะห์ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence: IOC) เพื่อพิจารณาถึงคุณภาพของข้อคำถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับตัวอย่างที่ละรายจำนวน 3 ราย โดยให้ตัวอย่างอ่านคำถามแบบออกเสียง พร้อมทั้งอธิบายให้ผู้วิจัยฟังถึงสิ่งที่ตัวอย่างคิดถึงเมื่ออ่านคำถาม ตลอดจนบรรยายถึงเหตุผลและวิธีการเลือกคำตอบ จากนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวมความเห็นมาปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองใช้กับคณาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามแต่ละด้านมีค่ามากกว่า 0.7

การวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา เริ่มด้วยการตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (มากกว่าร้อยละ 90) วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงบรรยาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Pearson's Correlation) วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อการทดสอบว่าตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ การวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างที่ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตและตัวแปรแฝงโดยใช้โปรแกรม LISREL และวิเคราะห์ความสอดคล้องของตัวแบบด้วยดัชนี Chi-square Statistics, Fit Index (>.90), Comparative Fit Index (>.90), Root Mean Square Error of Approximation (<.08), Standardized Root Mean Square Residual (<.08) และ Square Multiple Correlation : R^2 (0-1)

ผลการวิจัย

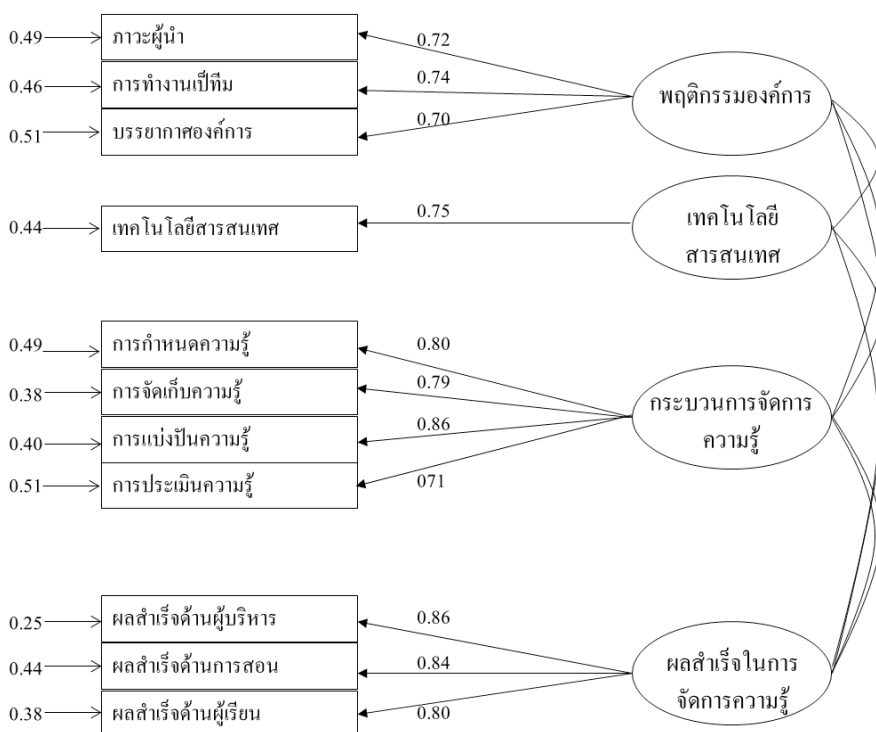
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่าง 410 คน แสดงไว้ในตารางที่ 1 ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.3 เพศหญิง 53.7 ส่วนใหญ่อายุร้อยละ 40.3 มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี รองลงมา ร้อยละ 26.8 มีอายุระหว่าง 50-59 ปี กลุ่มตัวอย่างมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 62.2 และร้อยละ 35.4 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความเบ้ (Skewness) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง -0.383-0.689 และความโด่ง (Kurtosis) อยู่ระหว่าง -0.272-0.722 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้สำหรับค่าองค์ประกอบขยายความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) ซึ่งบ่งบอกความสัมพันธ์ของ

ตัวแปรอิสระอยู่ระหว่าง 1.661-3.442

การวิเคราะห์ผลสำเร็จในการจัดการความรู้จำแนกในแต่ละด้าน พบว่า ผลสำเร็จในการจัดการความรู้ด้านผู้บริหารที่มีคะแนนสูงกว่า 3.5 คิดเป็นร้อยละ 84.1 ผลสำเร็จในการจัดการความรู้ด้านผู้สอนที่มีคะแนนสูงกว่า 3.5 คิดเป็นร้อยละ 77.1 และผลสำเร็จในการจัดการความรู้ด้านผู้เรียนที่มีคะแนนสูงกว่า 3.5 คิดเป็นร้อยละ 58.6 และเมื่อคิดคะแนนเฉลี่ยรวมสูงกว่า 3.5 คิดเป็นร้อยละ 73.25 ส่วนการวิเคราะห์จำแนกตามกลุ่มย่อย (Subgroup Analysis) พบว่า ทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าผลสำเร็จในการจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก โดยเพศตำแหน่งการบริหาร และตำแหน่งทางวิชาการมีความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่อายุ

และระดับการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 1)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อยืนยันความสอดคล้องของโมเดลการวัดว่าแต่ละองค์ประกอบย่อยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (รูปที่ 1) และวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ปรากฏว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพฤติกรรมองค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นตัวแปรต้นสามารถอธิบายตัวแปรตาม คือ ผลสำเร็จในการจัดการความรู้ ในระดับบัณฑิตศึกษาได้ร้อยละ 79 โดยพฤติกรรมองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จในการจัดการ

Chi-square = 221.44, df = 46, p = 0.00, RMSEA = 0.058, SRMR = 0.037, CFI = 0.99

รูปที่ 1 ตัวแบบการวัด

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกลุ่มย่อยของตัวแปรผลสำเร็จในการจัดการความรู้

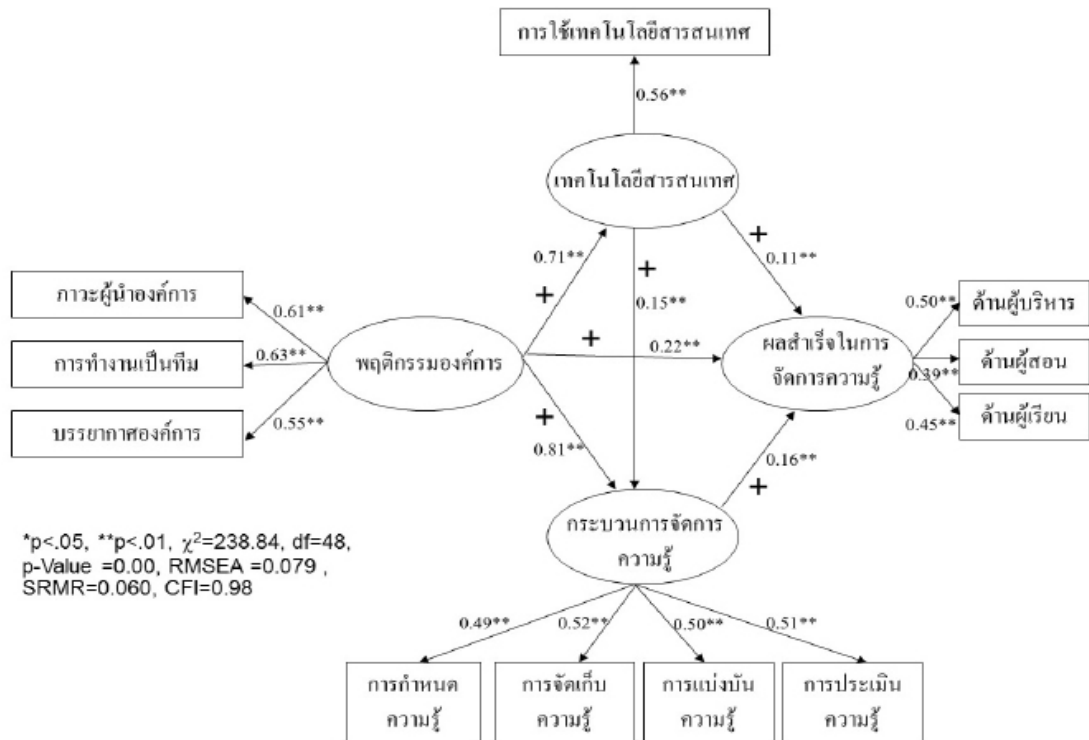
		ผลสำเร็จในการจัดการความรู้	แปลผล	Sig.
เพศ ¹	ชาย	3.95 ± 0.64	มาก	p = 0.833
	หญิง	4.04 ± 0.69	มาก	
อายุ ²	น้อยกว่า 30 ปี	3.94 ± 0.75 ^b	มาก	F.05(3,899) = 6.70, p < 0.001
	30 - 39 ปี	3.88 ± 0.73 ^b	มาก	
	40 - 49 ปี	4.01 ± 0.66 ^{ab}	มาก	
	50 - 59 ปี	4.05 ± 0.62 ^a	มาก	
	มากกว่า 59 ปี	4.09 ± 0.65 ^a	มาก	
ระดับการศึกษา ²	ปริญญาตรี	3.82 ± 0.77 ^b	มาก	F.05(2,900) = 5.925, p = 0.003
	ปริญญาโท	4.00 ± 0.67 ^a	มาก	
	ปริญญาเอก	4.02 ± 0.66 ^a	มาก	
ตำแหน่งบริหาร ²	อาจารย์ผู้สอน	4.00 ± 0.66	มาก	F.05(3,899) = 0.99, p = 0.369
	ผู้อำนวยการ/คณะกก.	4.01 ± 0.64	มาก	
	คณบดี / รองคณบดี	4.01 ± 0.68	มาก	
	อื่น ๆ	3.98 ± 0.68	มาก	
ตำแหน่งทวิชาการ ²	อาจารย์	4.02 ± 0.66	มาก	F.05(3,899) = 0.99 p = 0.869
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	3.98 ± 0.67	มาก	
	รองศาสตราจารย์	4.01 ± 0.65	มาก	
	ศาสตราจารย์	3.99 ± 0.68	มาก	
รวม		4.00 ± 0.67	มาก	-

¹=t-test, ²=One Way Anova ^{a, b} ตัวอักษรยกเหมือนกัน แสดงว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความรู้ เท่ากับ 0.22 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและกระบวนการจัดการความรู้เท่ากับ 0.20 เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้เท่ากับ 0.11 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านกระบวนการจัดการความรู้เท่ากับ 0.03 ส่วนกระบวนการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้เท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (รูปที่ 2)

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการศึกษาข้อมูล เอกสาร ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ การสัมภาษณ์ผู้บริหารหลักสูตร คณาจารย์ นักศึกษาเกี่ยวกับผลสำเร็จในการจัดการความรู้ ระดับบัณฑิตศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อหาข้อสรุปจากหลายวิธีการเพื่อตรวจสอบความ สอดคล้องของข้อมูล ข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายซึ่งนำไปสู่การสรุปการวิจัยพบว่า สอดคล้องกับเชิงปริมาณในทุกมิติและมีข้อเสนอแนะให้สถาบันการศึกษาสร้างระบบและกลไก (System and

รูปที่ 2 ตัวแบบสมการโครงสร้างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา

Mechanism) การพัฒนาคุณภาพนักศึกษาตามกรอบ คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยอย่าง เกร่งแกร่งเพื่อเร่งพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพเทียบ มาตรฐานสากล (ฉันท ราชทูทอง, 2554) ประกอบด้วย ระบบและกลไกการพัฒนาหลักสูตร ระบบและ กลไกการจัดการเรียนการสอน ระบบและกลไกการ วิจัยเพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ ระบบ และกลไกการบริหารจัดการ ระบบและกลไกการ สร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ ระบบและกลไก การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ระบบและกลไก การประกันคุณภาพ และระบบและกลไกการ ขับเคลื่อนงานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อยกระดับ การจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

พฤติกรรมองค์กร เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพล ด้านบวกต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับ บัณฑิตศึกษา สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ที่เห็นว่า หากผู้นำขาดการกำหนดวัตถุประสงค์และ คุณภาพของผู้เรียน จะทำให้ไม่สามารถสร้างกรอบ การบริหารจัดการความรู้ได้ รวมถึงกระบวนการ พัฒนาต่อเนื่อง และกระบวนการสื่อสาร จะช่วย ให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การสร้างแรงจูงใจด้านต่าง ๆ จะช่วยให้บรรยากาศ องค์การในการทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้นด้วย เป็น ไปตามทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์ก (Two-Factor Theory) และทฤษฎีค่านิยมของลีด (Value Theory) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จในการจัดการ

ความรู้ (Van Zulingen, Streumer, & Stooker, 2006; บุญจันทร์ สีสันต์, 2554) ที่สะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำองค์กร การทำงานเป็นทีม และบรรยากาศองค์กร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมองค์กรล้วนมีความสำคัญต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ระดับบัณฑิตศึกษาอย่างยิ่ง

เทคโนโลยีสารสนเทศมีอิทธิพลด้านบวกต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ที่เห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นระดับการปฏิบัติขององค์กร ที่จัดให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมทั้งศักยภาพ ความต่อเนื่อง และความยั่งยืนมาใช้ในการแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hirschbuh and Bishop (2002) ออร์จิธ ตะกั่วทุ่ง (2549) Lindner and Wald (2011) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง การคิดสร้างสรรค์ ผลงานที่เป็นองค์ความรู้ หรือผลงานนวัตกรรมไม่ใช่เรื่องยาก และทั้งหมดนี้จะพัฒนาผู้เรียนให้กลายเป็นผู้มีผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพจากชั้นเรียน และพวกเขาจะสามารถเป็นประชาชนของโลก หรือสามารถทำงานที่ใดก็ได้ในโลก สมกับการเป็นบุคลากรขององค์กรในยุคองค์กรแห่งการเรียนรู้

กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ สอดคล้องกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ที่เห็นว่าการกำหนดความรู้ การจัดเก็บความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการประเมินความรู้ เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากขาดกระบวนการเหล่านี้แล้ว ผู้เรียนจะขาดทักษะการตั้งโจทย์วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้น ขาดกระบวนการ Interactive ไปจนถึงไม่มีระบบ และกลไกการให้บริการวิชาการแก่สังคม และการประเมินเพื่อทบทวนในวงจรเชิงคุณภาพ สอดคล้อง

กับผลงานวิจัยอื่น ๆ (Choi, 2000; Coukos-Semmel, 2002; McCarthy, 2006; ฉลาด จันทรสมบัติ, ชีระภูติ, รุ่งทิพย์ สิงพร, และโกวัณน์ เทสบุต, 2550) ที่ใช้ระบบการจัดการความรู้ซึ่งเชื่อมต่อกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ระบบและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการจัดการความรู้ พัฒนารูปแบบการจำแนกประสิทธิผลของการจัดการความรู้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการจัดการความรู้ เครื่องมือในการวิจัยเป็นมาตรฐานค่าเกี่ยวกับกลยุทธ์และกระบวนการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ คือ การพัฒนาผู้บริหารเกี่ยวกับภาวะผู้นำการทำงานเป็นทีม ทักษะการมอบหมายงานที่เหมาะสม การรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากทีมงาน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการให้ความสำคัญกับอิสระแก่คณาจารย์และนักศึกษาในการค้นคว้าหาความรู้เพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย ผลสำเร็จด้านผู้สอน คือ การพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม และผลิตผลงาน รวมทั้งความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีการสอนที่ทันสมัย ส่วนผลสำเร็จด้านผู้เรียนนั้น ควรส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน และการค้นคว้า

ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป คือ กลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละประเภท ขนาดของหลักสูตร และมหาวิทยาลัย จึงควรศึกษาเป็นการเฉพาะของหลักสูตรแต่ละมหาวิทยาลัยหรือแต่ละขนาด หรืออาจเปรียบเทียบ

เพื่อให้ได้โมเดลสมการโครงสร้างเฉพาะของแต่ละประเภท หรือขนาดของมหาวิทยาลัย หรืออาจวิเคราะห์เป็นหลายระดับคือ ปัจจัยระดับบุคคลและปัจจัยระดับองค์การ เพื่อให้ผลการศึกษามีความชัดเจนในการอธิบายปัจจัยเชิงเหตุผลได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจัยระดับองค์การเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยระดับบุคคลด้วย นอกจากนี้ อาจศึกษา

เปรียบเทียบระหว่างตัวแบบผลสำเร็จในการจัดการความรู้กับตัวแบบความล้มเหลวในการจัดการความรู้หรือตัวแปรผลลัพธ์อื่น ๆ เช่น ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการจัดการความรู้เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแบบ ขนาด และทิศทางของอิทธิพลในแต่ละตัวแปร และในแต่ละโมเดลว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- สุธรรม อารีกุล, ศราวุธ หอมเย็น, พัทธรา ลีลาดี, วราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร, อาภากร หุ้โลหะ, จิรวัฒน์ วิริงกร, ...ลาวัณย์ ไกรเดช. (2540). *อุดมศึกษาไทย: วิฤตและทางออก* (รายงานฉบับประชุม สัมมนาประชาพิจารณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มนัท ธาตุทอง. (2554). *ระบบและกลไกการพัฒนาคณาภักษการระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย* (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2540). *บนเส้นทางอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจษฎา นกน้อย, ณัฐวุฒิ โรจน์นิรุติกุล, พยัค วุฒิรงค์, กรภพร จารุกำเนิดกนก, เกรียงไกร พันธุ์ไทย และ วัชรพงศ์ อินทวงศ์. (2552). *นันทาทรศนะการจัดการความรู้และการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉลาด จันทรสุมบัตติ, ชีระ ภูดี, รุ่งทิพย์ สิงพร และ โกวิวัฒน์ เทศบุตร. (2550). *การพัฒนาเครือข่ายการจัดการความรู้เพื่อศิษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. (รายงานการวิจัย) มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญจันทร์ สีสันต์. (2554). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำแบบปรับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ไพฑูริย์ สีนารัตน์. (2539). *หลักการครุศึกษาเพื่อความเข้าใจในสาระและกระบวนการของการอุดมศึกษา: รวมบทความและบทบรรยาย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วิจารณ์ พานิช. (2547). *การจัดการความรู้คืออะไร*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- วิจารณ์ พานิช. (2549). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ตลาดา พับบลิชชั่น.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2549). *การใช้การจัดการความรู้ในชั้นเรียน: กรณีศึกษาวิชาสาขาเทคโนโลยีการศึกษา*. *วารสารเทคโนโลยีทางปัญญา*, 1(1), 42-54.

- Chang, M. Y., Hung, Y. C., Yen, D. C., & Tseng, P. T. Y. (2009). The research on the critical success factors of knowledge management and classification framework project in the Executive Yuan of Taiwan Government. *Expert Systems with Applications*, 36(1), 5376-5386.
- Chen, Y. Y., & Huang, H. L. (2012). Knowledge management fit and its implications for business performance: A profile deviation analysis. *Knowledge-Based Systems*, 27, 262-270.
- Choi, Y. S. (2000). *An empirical study of factors affecting successful implementation of knowledge management*. (Doctoral dissertation). The University of Nebraska-Lincoln.
- Chong, S. C., & Choi, Y. S. (2005). Critical factors in the successful implementation of knowledge management. *Journal of Knowledge Management Practice*. Retrieved from <http://www.tlinc.com/article90.htm>
- Coukos-Semmel, Eleni Dainne. (2002). *Knowledge Management : Progress and Strategies used in United States Research Universities*. Dissertation Abstracts International. 63(02).
- Crainer, S. (1998). *Key management ideas: thinkers that changed the management world* (3rd ed.). New Jersey: Pearson Education Limited.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Eftekhazade, S. F., & Mohammadi, B. (2011). The presentation of a suitable model for creating knowledge management in educational institutes (Higher Education). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29, 1001-1011.
- Hirschbuh, J., & Bishop, D. (2002). Using knowledge management to deliver distance learning. *British Journal of Educational Technology*, 33(1), 89 – 93.
- Kebede, G. (2010). Knowledge management: An information science perspective. *International Journal of Information Management*, 30(5), 416-424.
- Lindner, F., & Wald, A. (2011). Success factors of knowledge management in temporary organizations. *International Journal of Project Management*, 29(7), 877-888.
- Marquardt, M. J. (2002). *Building the learning organization: Mastering the 5 elements for corporate learning*. Palo Alto: Davies-Black Press.
- McCarthy, A. F. (2006). *Knowledge management : Evaluation strategies and processes used in higher education*. Retrieved from <http://proquest.umi.com/pqwebppen>
- Mehregan, M. R., Jamporazmey, M., Hosseinzadeh, M., & Kazemi, A. (2012). An integrated approach of critical success factors (CSFs) and grey relational analysis for ranking KM systems. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 41, 402-409.
- Tabrizi, R. S., Ebrahimi, N., & Delpisheh, M. (2011). KM criteria and success of KM programs: An assessment on criteria from importance and effectiveness perspectives. *Procedia Computer Science*, 3, 691-697.
- Van Zulingen, S. J., Streumer, J. N., & Stooker, M. (2006). Changing organization : Knowledge management and human resource management. In J. N. Streumer (Ed.), *Work-Related Learning* (pp. 217-242). London : Springer.